

פנחס לבון (מפא"י):

אפשר לרצות להעביר את הענין לפסים צדדיים לגמרי. פתאום התעוררה כאן השאלה המכרעת של "שר" הם, ומר אריאב יהיו לו נדודי־שינה משום שהוא יחשוש כי הימאים לא יקבלו שר־עבודה מספיק מפני שההסתדרות משותפת ב"שהם". זוהי התקדמות לגבי מר אריאב אם שנתו נודדת מטעמים כאלה. מישהו יכול לראות בכך הז' דמנות נוחה: יתפורר הצי, ישבוח, העיקר שהענין יוצא מידי ההסתדרות השנואה.

רבתי. לא עת חשבונות קטנים וקרתיים כעת. הענין חמור מדי. זהו נסיון להרים יד על מכשיר הכוח של המדינה. ההסתדרות, כשליחת פועלים, חייבת היתה להגן על שליחותה בשטח זה.

סלחו לי אם אגיד עוד מלה אחת, אפיקורסית אולי, שאפשר יהיה לסרס אותה מחר באספות ובעונותים.

אהרן ציולינג (מפ"ם):

אין צורך לסרס, צריך רק להדפיס.

פנחס לבון (מפא"י):

אשמח מאד אם תפרסם ב"על המשמר" את דברי מלה במלה לפי הסטנוגרמה. (ק ר י א ה מ ס פ ס ל י מ פ א י: אין לו שום זכויות ב"על המשמר").

זכות השביתה של ציבור הפועלים היא מכשיר גדול לעתידו של הפועל ולמקומה של תנועת הפועלים. אבל לא כל שביתה היא קדושה.

אהרן ציולינג (מפ"ם):

זאם רק שביתה שתומך בה חברך וידיך בסיעה, הרב פלדמן, היא קדושה?

יונה כסה (מפא"י):

אתה מפטפט!

פנחס לבון (מפא"י):

לא במקרה קבעה ההסתדרות בראשית ימיה שבשורה שלמה של שטחי חיים אין זכות לציבור הפועלים המעונין להכריז שביתה על דעת עצמו. החוק הזה נקבע בהסתדרות יחד עם ציולינג ואיילסון, על דעתם. מדוע קבעה ההסתדרות את החוק הזה? כיון שההסתדרות ראתה את עצמה לא רק כטרייד־יוניון, אלא כאחראית להתפתחותו של הבית הלאומי או, של המדינה בדרך. ההסתדרות ידעה שישנם שטחי חיים שבהם רק כלל ציבור הפועלים יכול להיות נושא אחריות לאומית ופועלית מלאה. חוק זה של ההסתדרות חל כיום, במדינה, לא פחות מאשר אתמול. יש שטחי חיים במדינה שבהם אין ההסתדרות יכולה להרשות שקבוצות פועלים קטנות יקבעו בהם על דעת עצמם הלכות חיים מקצועיים, ויקבעו עלידי זאת את גורלה של המדינה.

רבתי, מי שדורש חופש שביתה לא מן השפה ולחוק, חייב לדעת שהחופש נקבה במחיר אחריות לאומית עלי. יונה. מי שמדבר בשם חופש שביתה המנותק מיסוד האח־ריות הלאומית העליונה, תובע למעשה אך ורק זכות להפקרות. יהיו אשר יהיו חילוקי הדעות בינינו — בפילור־כופיה, בהשקפות־עולם, במגמות פוליטיות — אך כל עוד אנו עומדים על בסיס ציוני, על בסיס של אחריות ממלכתית, לא ייתכן הדבר שמאתיים פועלים בחברת החשמל יוכלו להשבית את החשמל בארץ כולה ולשתק את כלכלת המדינה; לא ייתכן הדבר ששש־מאות פועלים יוכלו על דעתם גם; לנתק את המדינה מכל קשר עם העולם החיצוני. במקרה כזה שליחותנו היא ברורה.

אהרן ציולינג (מפ"ם):

בידי אלמוגי?

פנחס לבון (מפא"י):

ואם אחליף אותו בציולינג ישתפר המצב? לא די לקרוא למשהו בשם שביתה כדי שהכל יהיו מחוייבים לר־קוד קדוש. לא די להדביק למישהו את החו של מפר־שביתה כדי שנפתח להופיע בחוצות. רבותי ממפ"ם, אינני מתבייש להפר את השביתה הזאת! אני רואה כחובה פר־עליית, ההסתדרות וממלכתית שלא למסור את השלטון על הצי העברי הצעיר והחלש לקבוצת בתורים שהוכיחו חוסר־אחריות כזה, עלידי משחק במכשיר מכריע של המדינה.

אהרן ציולינג (מפ"ם):

הם כבר יצאו פעם מחופי רומניה נגד הוראתם ופקוד־תם של בן־גוריון ושרת.

יונה כסה (מפא"י):

אתה הבאת את יהדות רומניה, גיבור עליית רומניה?

אהרן ציולינג (מפ"ם):

האם יוכל ראש־הממשלה להכחיש שנתן הוראה כזו?

ראש־הממשלה ד. בן־גוריון:

אני דוחה את דבריך בשאט נפש!

פנחס לבון (מפא"י):

אין לי ספק שאילולא העובדה, שהמפלגות השונות מימין ומשמאל נאחזו בקבוצת בתורים זו, ונתנו להם עורף פוליטי ומסורי — היתה השביתה נגמרת מזמן. אין לי כל ספק שהספקולאציה הפוליטית של המפלגות החושבות, שכל דבר הפוגע בממשלה מותר —

משה ארם (מפ"ם):

גם נתן אתרמן עושה ספקולאציה?

פנחס לבון (מפא"י):

אל תתכסה באתרמן.

— הספקולאציה הפוליטית של המפלגות הסבורות שגל פגיעה בממשלה וכל פגיעה בהסתדרות היא מצווה קודמת לכל — אין ספק שהיא תרמה את תרומתה להמשך ההתפרעות שמחר היא עלולה להיות חמורה יותר.

אם יש לכנסת תפקיד חיובי שהיא יכולה למלא, הרי הוא אחד: לא לשחק את המשחק הזול של נייטראליות, אלא ליצור את ההכרה בלב האנשים האלה, שהרוב הגדול של הכנסת רוצה שהם יפסיקו את משחק התעלולים בנכס יקר — אחד הנכסים היקרים ביותר של המדינה, עתידה ובטחונה.

אליעזר שוסטק (תנועת החרות):

כנסת נכבדה. לא אסירך את הבית הנעלה בדברי שבח והודיה פרטיים לרבון כל המעשים, על עצם הזכיה הגדולה שיוכיני לעלות במעלות במה זו, הרמה ביותר בעם ובמדינה, כי איתרע מזלי, ועליית בכורה זו שלי קשורה במאורע ציבורי הנושא בחובו נזק למדינה, טרדה לציבור וסבל רב למאות אנשים עובדים. לא ארבה איפוא בדברים על החזויה הנפשית והרגשה האישית שבעליה זו, בחינת "מעשי ידי טובעים ביים ואתה אומר שירה?" אעבור ישר לנושא העומד לדיון.

אני חושב שלמרות כל הכשרון שבו נאמרו הדברים

מרות הועד הפועל קיבלו והודיעו מלכתחילה שהם מקב-
לים אותה.

יונה כסה (מפא"י):
דבר זה הוסיכם.

אליעזר שוסטק (תנועת החרות):

וראי, חבר הכנסת כסה, הועד הפועל של ההסתדרות
הסכים לזה ואמר, שהוא מוותר על קשרם של הימאים
במועצת פועלי חיפה. יחד עם הימאים נקבע הכינוס והב-
חירות למוזכרות אחרת במקום הקודמת הממונה. את הכי-
נוס הזה קיימו בהשתתפות שני חברים של הועד הפועל,
שברכו את הכינוס ובהחרו במוזכרות בהסכמת הועד הפועל,
ועל דעתם ובנוכחותם של נציגיו. ומוזכרה הכללי של
ההסתדרות מר נמיר גם הודיע, שהוא מאשר את המו-
זכרות.

ובכן, היכן לא קיבלו הימאים את מרות ההסתדרות?
באיוו נקודה?

אינני רוצה להיכנס לנימוקים שלהם, למה לא קיבלו
את מרות מועצת פועלי חיפה, אך גם כאן ישנו כמה עובדות
תמוהות. הענינים בחיפה התנהלו כך, שהפועלים הימאים
לא זכו אף פעם בבירורים שהתקיימו עם חברת "שוהם".
אם תסקרו את כל הסכסוכים בשנתיים האחרונות, תמצאו,
שלא היה אף מקרה אחד של בירור, שחברת "שוהם" לא
היתה הצודקת בו. תמיד מצאה מועצת פועלי חיפה, שהי-
ימאים אינם צודקים. להיפך, הימאים היו מוכנים לקבל
כל פסק-דין של משפט ההסתדרות, אלא שגם משפט זה
נפסק ולא באשמת הימאים, אלא באשמתו של מישהו
מחיפה, שרמו שיעשה כך, כי רצונו היה בכך. (ק ר י
א ו ת מ ס פ ס ל י מ פ א י: מנין לך זאת?) מן
ההודעות בעתונים, והעובדה שהמשפט לא נמשך, מוכיחה
זאת בעליל.

ועובדה חותכת יותר היא, שהפועלים ששבתו והועמ-
דו למשפט והיו צריכים להיענש, לא רק שלא נענשו, ולא
רק שהחזירו אותם אל האניה, אלא גם שילמו להם שכר
בעד כל הזמן שהסתובבו בחוף.

ועוד דבר, לאנשים האלה ישנה הרגשה, שהמוכר
שלהם, שלא רצו בו בגלל הפקרת עניניהם לטובת חברת
"שוהם" מונה מיד למנהל עניני הצוות בחברת "שוהם".
הם טוענים גם זאת, שזריותו המיוחדת של משרד הגיוס
נובעת מהעובדה שמר שינד, שהיה מנהל חברת "שוהם"
רק לפני שבועות אחדים, הוא כעת מנהל משרד הבטחון.
אלו הן עובדות תמוהות, חסרות הסברה.

שר-הבטחון ד. בן-גוריון:

רק שר-הבטחון אחראי לכך.

אליעזר שוסטק (תנועת החרות):

מובן. אך לימאים ישנה רשות גמורה לדרוש שלא
יהיו קשורים במועצת פועלי חיפה, מפני שהם רואים את
הקשר ההדוק מדי בין מועצת פועלי חיפה לבין חברת
"שוהם".

יונה כסה (מפא"י):

הרי כל זה אחרי השביתה.

אליעזר שוסטק (תנועת החרות):

זהו מה שאני רוצה להוכיח.

השביתה לא פרצה אפוא בגלל מרות, לא בגלל זה
שסירבו לקבל את החלטת הועד הפועל.

על ידי חבר הכנסת לבון, אי אפשר לעבור לסדר היום בלי
להעמיד על אמיתותן כמה עובדות תמוהות בסכסוך הימ-
אים. עובדה היא, ואוכיח זאת, שלא בגלל אותן הסיבות
שמנה חבר הכנסת לבון פרץ הסכסוך. אילו היה פורץ
בגלל סיבות אלה, היתה מוצדקת הפעולה שנקטה בה
ההסתדרות. הסכסוך פרץ בגלל סיבות אחרות. אני אוכיח
שדווקא הנקודות הללו, שהן נקודות חמורות — זכות
שביתה בנמלי חוף-לארץ וקבלת פועלים מאגודות מקצר
עיות בחוף-לארץ — לא היו הסיבה לסכסוך. אמנם
היה דין ודברים על כך; אמנם היתה תביעה לכך מצד
הימאים, והיה משא ומתן על כך, אך הימאים קיבלו
מראש בנקודות אלו את מרות ההסתדרות. הם רק ביקשו
מהועד הפועל דיון בנקודות הללו בשיתופם, הם רק תבעו
להיות מוזמנים למשא ומתן, כדי להסביר ולשכנע את
חברי הועד הפועל, בצדקת תביעתם לשביתה בחוף-לארץ.
הם לא תבעו לעצמם את הזכות לשבות בחוף-לארץ
בגלל ענינים של מה בכך. הם הוכיחו, שבמשך השנתיים
האחרונות קרו מקרים — וחושבני שחברי מפא"י חייבים
להכחיש את הדברים האלה, או להודות בכך — שהנהלת
חברת האניות היתה ממטרת את חברי ועד הפועלים בגלל
פעילותם למען הפועלים. בגלל זה פרצה שביתה במרסייל
והם תבעו את דין הפועלים, שבגלל פעילות כזאת מורידים
אותם מהאניה בחוף לארץ ומפקירים אותם שם לרחוב. הם
טענו ובצדק, שאלה הם פיסורים שרירותיים, שההסתדרות
נלחמת נגדם בכל מקום ומקום. בנקודה זו אמרו הם:
אנו רוצים שחברי הועד הפועל ישמעו אותנו במישרין,
למה אנו תובעים במקרה זה זכות שביתה, והודיעו
והרגישו שהם מקבלים עליהם את מרות הועד הפועל אם
לא יצליחו לשכנעו. זוהי הנקודה הראשונה שחבר הכנסת
לבון חייב להוכיח, שלא בגללה פרצה השביתה. אינני
מזלזל במרות ההסתדרות. אילו היתה סכנה, שאגודת הי-
מאים תסרב לקבל בזה את מרות ההסתדרות, לא הייתי
מגן עליהם בנקודה זו. אני נגד קבוצות פועלים צכיסטיות
שישתלטו על ענפים חיוניים במדינתנו. הרי לא אחת
עשיתי להפדת שביתות של קבוצות פועלים, שרצו להש-
תלט על ענפים מסויימים. מובן, הזמנים מתחלפים, למשל
בסכסוך המטוויות בפתח-תיקוה טענתי ששם לא היתה
שביתה ודאי שלא שביתה כללית אלא חבלה, כי שם הרסו
מכונות וחבלו ברכוש, וההסתדרות תמכה בשביתה ההיא.
בינתיים התחלפו הזמנים, והפעם גם מפירי שביתה, וראש
הממשלה טוען, שזו אינה שביתה, אלא חבלה. אך אני
אומר: אני נגד אגודות צכיסטיות של קבוצות פעלים, ואילו
היתה סכנה למרותה של ההסתדרות, הייתם צודקים, אך
לא היתה סכנה כזאת בשום פנים.

וכעת לנקודה השניה של קבלת פועלים מאגודות מאור-
גנות בחוף-לארץ. גם אם העמידו הימאים את הדבר
הזה כתנאי, האם בגלל זה הפסיקו את העבודה? לא ולא.
גם בענין זה תבעו, וקיבלו עליהם מראש את מרות ההס-
תדרות. למדתי את כל מה שפורסם על סכסוך זה, קראתי
כל מאמר וכל רשימה בענין זה וחושבני, שאף אחד
ממפא"י לא יצליח להוכיח, שבכל הנקודות הללו הודיעו
הימאים שלא יקבלו את מרות ההסתדרות. לא היה כדבר
הזה.

נכון, שהם לא רצו לקבל את מרות מועצת פועלי חיפה,
כי טענו שהם אגודה החייבת להיות ארצית ונתונה למ-
רות הישירה של הועד הפועל. הם רצו להיות שייכים
לאגוד הארצי של הועד הפועל ולהיות קשורים במחלקת
האיגוד הארצי של הועד הפועל של ההסתדרות. אך את

עבדו בצי הסוחר הישראלי כ־1,100 עובדים, מהם 882 ישראליים וכ־218 בלתי ישראליים. העובדים הבלתי־ישראליים עסקו בעיקר במקצועות, שלא נמצאו באותה שעה מומי חים שלנו המוכנים לעסוק בהם באניות. אני חושב, שה־טענה שהושמעה מפי חבר הכנסת רפאל, שהממשלה ה־טתייגה במשך כמה ימים בשעה שהיתה צריכה לראות את הדבר כדחוף מראשיתו, אין לה על מה להתבסס. לי, כשר התחבורה, נודע דבר הסכסוך באמצעות שידור החדשות של "קול ישראל", ב־11 בנובמבר, בשעה 8.30 בערך. עוד לפני תום שידור החדשות התקשרתי עם אנשי משרד התחבורה כדי לחקור ולדעת מה קרה כאן. לא היתה כל ה־טתייגות ולא היתה כל השהיה, אלא התעניינות רגעית ממש, מכיוון שהבינוני שלא ייתכן שיוכרו על השבת צי הסוחר של מדינת ישראל בצורה שרוכזו עליה. למחרת היום קראתי בעתונות את ההודעות — שום פנייה אלי לא היתה — ובאתי בדברים עם נציגי הסדרות העובדים הכללית, ושמעתי מהם, מה גרם לפי דעתם לסכסוך זה ולצעד שנקטו בו הימאים. לא אחזור על הפרטים שהוזכרו כאן, אך נדמה לי, שלא יהיה בבית הזה חבר, אולי מלבד חברי סיעה אחת, שיצדיק את הדרישות, שריח פוליטי עולה מהן.

ישראל בריהודה (מ"פ): .

האם נפגשת אתם? האם שמעתם אותם? ציוו עליך לא להיפגש אתם.

שר־התחבורה ד. צ. פנקס:

אחזור לענין זה ברגע המתאים לפי סדר כרונוולוגי. לא אדבר על זכות השביתה, ולא אכנס לוויכוח בענין זה בין הסיעות השונות בבית, אך רוצה אני לראות חברים בבית, שירמו ידם בעד זכות שביתת ימאים ישראלים בני מלי חוק, אולי ישנם 5 חברים כאלה, אך לא יותר. אני גם אינני חושב שזה היה מענייננו להבטיח לקבוצת עובדים זו של ימאים שהם יחישו, באילו צינורות יש לקבל עובדים נוספים הדרושים בחוק לארץ, ועל ידי איזה ארגונים מקצועיים בחוק לארץ יתקבלו. לא ראיתי שענין המדינה מחייב לתמוך בדרישה זו על ידי איזה מעשה.

ישראל בריהודה (מ"פ):

בזה הטעו אותך.

שר־התחבורה ד. צ. פנקס:

אני ראיתי לפני תפקיד אחד: להבטיח את פעולת האניות בלי הפסקה עד כמה שאפשר. כאן מתנהל ויכוח, אם היתה שביתה או לא. ובכן למדתי לדעת, מה זאת שבי־תה. כשרוצים להכריז שביתה, עושים זאת. אך כאן הודיעו אנשים, שהם מתפרסים מתפקידיהם. עוד לא שמעתי על שביתה בארץ־ישראל ובמדינת־ישראל, המתחילה בהתפטרות של העובדים. אני לא ראיתי בזה שביתה. אני מוכרח לומר, שראיית בזה נסיון של חבלה בצי הסוחר של מדינת ישראל. והנסיון היה בנוי לפי הכרתי על דבר אחד: על שיקול הדעת המוטעה, לשמחתי, שאין למצוא מומחים אחדים שיניעו את האניות.

כל עוד ישנה במדינה לשכת עבודה שהממשלה משתפת אתה פעולה בכל, הרי הכתובת האחת שהיתה לפני, הם האנשים האחראים ללשכת עבודה זאת. שאלתי אותם, את באפשרותם לתת עובדים אחרים במקום אלה שהתפטרו. אחרי בדיקה היתה התשובה חיובית. שמחתי מאד לתשובה זו. אני חושב, שאין מקום לבוא בטענה אל משרד התחבורה או אל הממשלה, על שקיבלה ברצון את גיוסם של אלה הקרויים בשם "המנדבים" לצי הסוחר שלנו במקום אלה

ואשר ללשכת העבודה, דיבר פה חבר הכנסת גוברין על כך, שהוא ילחם בחירוף נפש לסמכותה של הלשכה. לאנשים שאינם יודעים את הענין הזה לפרטיו אני רוצה להסביר. לפני שנה וחצי ישבנו במרכז הלשכות והחלטנו, שעניני הימאים שייכים ללשכת העבודה הכללית ולא למועצת פועלי חיפה. אמנם את ההחלטה היו קיבלנו לאחר מלחמה פלע קלה, כי מפלגת פועלי ארץ ישראל התנגדה לכך. שנה וחצי משלמת הלשכה הכללית משכורת לעובד הלשכה העובד בימאות, למרות ההלטת מרכז הלשכות. למה לא העברתם במשך הזמן הזה את ענין הימאים ללשכה? למה עד היום לא קיימתם דבר זה? הרי זה היה בידכם. המזכירות היתה בידכם, המנגנון בידכם, למה לא נחלצתם במשך שנה וחצי למלחמה למרות הלשכה? האם פלא הוא, שהימאים עם המזכירות החדשה שלהם מתחילים עכשיו לומר: איננו דורשים דבר חדש, אנו דורשים סטאטוס קוו כפי שהיה במשך כל הזמן?

אך אין זה הכל. אני קובע בלוא האחריות, שגם בנקודה זו קיבלו הימאים את החלטת הוועד הפועל, שכל ענין משלוח פועלים חדשים ייעשה על ידי הלשכה.

אם כן, הם קיבלו את מרות הוועד הפועל באופן כללי, הם קיבלו את מרות הלשכה בענין משלוח פועלים, ומר־כנס היו לקבל אפריורי את המרות גם בשאלות השביתות בחוק לארץ. למה עזב בכל זאת נציג הוועד הפועל את הכינוס? הסיבה היא אחת לפי דעתי: נבחרה מזכירות של ימאים שלא מחברי מפא"י, ואילו היה חבר הכנסת לבן אומר: כן, זוהי הסיבה ואנו מתגאים בכך, כי תחילה היתה המזכירות בידי מפלגת פועלי ארץ ישראל ואז היינו בטוחים שהדבר נמצא בידיים בטוחות; אך מכיון שאנשי מפלגת פועלי ארץ ישראל אינם נמצאים עכשיו במזכירות, אנו חוששים לענין הצי ונלחמים על כך — ודאי שהיינו מתנגדים לדרבניו אלה, אך זה היה מובן לכל הפחות. אני חוזר איפוא ואומר, שהסיבה לפריצת הסכסוך היתה העוב־דה של איבוד שלטון מפא"י במזכירות. כשנבחרה המזכירות החדשה, אותה אישורו מר נמיר הוועד הפועל של ההסתדרות, ואחר כך התברר, שישנה סכנה לשלטון מפ־לגת פועלי ארץ ישראל, עשה מישהו הכל לפיצוץ הכינוס וכדי שזה לא יבוא על פתרונו.

אני אופטימי כמו הוועד הפועל של ההסתדרות להא־מין, שהסכסוך ייגמר כפי שהם חושבים. עד עכשיו התנהל הכל לטובת הוועד הפועל, אך הסכנה לצי הולכת וגדלה מיום ליום. לפי דעתי ישנה אפשרות אחת ויחידה לחסל את הסכנה: הכנסת תבחור ועדת חקירה פארלאמנטרית, שתבדוק מי אשם בסכסוך ומה היא הסיבה ליחסים המור־עלים בין "שוהם" ובין הימאים במשך השנתיים האחרונות. כי סכסוך זה אינו אלא תוצאה מכל היחסים הגרועים הללו. הוועדה הזאת תמצא מיד גם את הדרך להסדר הסכסוך ול־העמיד את העובדה בצי על כנה לתועלת המדינה.

הו"ר י. שפרינצק:

מכיון ששר־התחבורה צריך לנסוע בשליחות, אתן לו רשות־הדיבור לפני גמר הדיון.

שר־התחבורה ד. צ. פנקס:

אדוני היושבר־אש, כנסת נכבדה. הגואם שקדמני, חבר־הכנסת שוסטק, נאם כמדומני את נאום הביפורים שלו, והראה בקיאות רבה בשאלות ארגון הפועלים וסי־דור ענייניהם, אך נדמה לי שלא בפרשה זו עלינו לעסוק. בריצוני לומר כמה מילים על דבר היקף הבעיה מבחינת המספרים של העובדים הנוגעים בדבר. עד פרוץ הסכסוך

ישיבה כ"ט, י"א כסלו תשי"ב (10 דצמבר 1951)
— התפטרות הימאים בצי המסחרי (פנקס, פרסיץ, ברייהודה, ריפתין, בןגוריון) —

סיים הפנימיים של ההסתדרות, איזה שירים היה חבר-הכנסת חזן שר לנו כאן על התפרצות זו של שר התחבורה לעניינה הפנימיים של ההסתדרות; לאיזה קריאות ביניים הייתי זוכה מחברי הכנסת צילינג וארם, שאין לי הרשות להיכנס לעניינם פנימיים של ההסתדרות העובדים העצמי אית במדינה זו והקובעת בעצמה את דרכיה. איך היו אומרים: הנה אותו רודף פועלים, הוא מראה עכשיו בהתערבותו את כוחו לסתור ולחתור תחת הבנין המבוסס הזה של ההסתדרות. את זה הייתם אומרים.

ישראל ברייהודה (מפ"ם):
התערבת במטרה.

יעקב ריפתין (מפ"ם):
ומתערב כל הזמן.

שר-התחבורה ד. צ. פנקס:

כל זמן שהייתי בטוח ויכולתי לבטוח בכך, שהאניות יפליגו, הצי לא ישותק ושנשלחו פועלים בדרך הסדירה על-ידי לשכת העבודה של ההסתדרות העובדים הכללית, לא היתה לי כל סיבה לא להיות שמח להסדר זה.

ראש הממשלה ד. בן-גוריון:

זוהי לשכת העבודה של כל פועלי אי-ישראל, ולא רק של ההסתדרות העובדים.

שר-התחבורה ד. צ. פנקס:

נכון, ככל אופן היא לשכת העבודה המוכרת במדינה. אומרים, שנשלחו שוטרים — ודאי שנשלחו שוטרים, כשקבוצת ימאים רוצה למנוע הפלגת אניה ישראלית בכוח, ולשתק את הצי, להרעיב את הארץ, לא להביא חמרים, לא להעלות עולים. שלושים חוזר באניות, כשראו שההתפרצות אינה מצלצלת חזק די הצורך, הכריזו על שביתה — באיזו דרישה? מה דרשו? האם מותר להכריז שביתות לפני שמגישים דרישה?

ישראל ברייהודה (מפ"ם):

אילו שאלת אותם — היית יודע.

שר-התחבורה ד. צ. פנקס:

אינני חייב לשאול אותם אם הם מכריזים שביתה בלי להגיש דרישות. רק ממה שפורסם שמעתי, שהם הכריזו שביתה סולידארית עם המתפטרים. ודרישתם היא לשבות עד שהמתפטרים יחזרו לעבודה. אני יודע זאת רק מן הפרסומים.

יעקב ריפתין (מפ"ם):

היית צריך לדבר אתם ולא רק לקרוא עתונים.

ישראל ברייהודה (מפ"ם):

תלוי גם בזה, איזה עתונים קראת.

יעקב ריפתין (מפ"ם):

אנו דואגים לכבודו של שר, שעליו לקבל אינפורמציה טובה.

שר-התחבורה ד. צ. פנקס:

אני מודה לך על הדאגה.

ישראל ברייהודה (מפ"ם):

חוסר ידיעה זה של השר מראה על בורות בענין זה, שאיננה מתאימה לשר.

שהתפטרו. כל תביעה מהותית מטעם הימאים לא הופנתה אל משרד התחבורה ולא הובאה לתשומת לבנו. שאלתי את נותני העבודה, אם הוגשו להם איזה תביעות מקצועיות, וקיבלתי תשובה שלילית, ולא נותן עבודה אחד פניתי בשאלה זו. שאלתי אותם, אם הם מוכנים להפעיל את אניותיהם על ידי ימאים אחרים — כי האניות אינן בבעלות המדינה, הן שייכות לחברות מסוימות. והם ענו, שאם המנגנון המתאים של משרד התחבורה יאשר את בקיאותם המקצועית של הימאים החדשים ואת הכשרתם, ואם ימצאו ימאים כאלה דיהצורך, מוכנים הם לקבל פועלים חדשים מאותה ההסתדרות ששלחה להם את הפועלים המתפטרים. נדמה לי, שהבית כולו חייב להכיר טובה לאלה שבאו לעזרת צי הסוחר שלנו ולא נתנו לשחק. מעשר האניות הראשונות, שהפליגו בעזרת מתנדבים כביכול...

שושנה פרסיץ (הציונים הכלליים):
למה כביכול?

שר-התחבורה ד. צ. פנקס:

מפני שאני חושב, שהם לא היו מתנדבים במובן המרובל של מלה זו. הם שמעו לקול מצפונם הלאומי ועשו את חובתם. לפי דעתי לא יכלו שלא לעשות את הדבר. משום זה אני אומר, שהם אינם מתנדבים במובן המקובל. אני מתאר לעצמי, שמי שבק במקצוע הים ורואה בסכנה שהאניות תשותקנה וקוראים אותו לבוא לעזרת הצי, יכול להשאיר בבית אם הוא יהודי לאומי. אך לא ניכנס לחיובות הפילולוגי הזה, אולי טעיתי בביטוי זה, אינני עומד על כך. הכוונה היא לאלה שצויינו בסכסוך זה כ"מתנדבים".

ובכן, עשר האניות הראשונות שהפליגו אחרי פרץ הסכסוך, היו עליהן 316 מתנדבים, 120 עובדים יהודים שהמשיכו את עבודתם, ו-145 עובדים זרים, ביחד 581 ימאים. ברצוני לציין כאן, שלא כל הימאים היו צריכים להיות בעלי-מקצוע. מתוך כ-1,100 עובדי הים ששרתו באניות היו אולי לא יותר מ-400 אנשי מקצוע ממש, השאר היו מלצרים, אנשים ממונים על החדרים, על הגקיון ועל המחסנים, ופועלים פשוטים. מתוך 400 מומחים אלה היה אחוז מסוים לא-ישראליים שנושאו באניות, ובמקום אלה שירדו והתפטרו, עלו אחרים שאינם נופלים מהם בבקיאותם המקצועית, ועל כך שמרנו כדי להבטיח את בטחון האניות בצאתן לדרך.

טוענים כלפינו, שהיינו צריכים להזמין את הימאים או להיענות לבקשתם ולשמוע מה בפייהם. כבר אמרתי ואני חוזר ואומר: הם לא פנו מלכתחילה אל משרד התחבורה, הם הכריזו על התפטרותם ועל השבתת הצי בלי לנסות לבוא בדברים עם הממשלה. רק כעבור ימים אחדים קיבלתי מברק שבו ביקשה המזכירות, בגישה. וכיוון שלא ראיתי מתפקידי להתערב בסכסוך, שצויין כאן כסכסוך פנימי בין ההסתדרות ובין חלק מחבריה, לא ראיתי לנכון להיענות לדרישה זו כל זמן שאינם עובדים. הודעתי להם, שמוכן אני בכל עת להפגש לשיחה עם אנשים המייצגים אותם בתנאי שהימאים מוסיפים לעשות את מלאכתם התקינה באניות. אך כל זמן שלא חזרו וכל זמן שהסכסוך הזה קיים בצורה זו, הרי אילו היית מתערב בסכסוך הפנימי הזה, ואילו אותם האנשים, שאתם אומרים שהם מייצגים בענין זה את האינטרסים של מפא"י ולא של ההסתדרות — ואני רחוק מלהיות אפורטופוס לכל הענינים האלה — אילו הייתי עושה צעד של התערבות ביח-

זמן שאין העניינים מסודרים, כולנו יכולים להיות מרוצים, שהסתדרות העובדים מונעת התפרצויות פראיות, ואני אור מר זאת כאיש שאינני חבר של הסתדרות העובדים. ארגוני עובדים הם לא רק לטובת העובדים, הם גם לטובת נותן העבודה.

יוחנן בדר (תנועת החרות):

תלוי בכך, איזה ארגון עובדים.

שרי-התחבורה ד. צ. פנקס:

חווים קולקטיביים, סידורים קולקטיביים, ולא הפרעות פתאומיות בלתי נראות מראש, חיים סדירים — כל אלה הם לטובת נותן העבודה כשם שהם לטובת העובד. לפי דעתי אין להצטער על כך, שהסתדרות ראתה את השירות הזה כחיוני, שאין לסבול בו את הצעדים שנעשו על ידי הימאים בניסיונם לחבל בשירות הזה.

אני מבקש מאת הבית, לקבל לתשומת-לבו את הדרך שהממשלה בחרה בה. (ק ר י א ה מ ס פ ס ל י ה צ י ר נ י מ ה כ ל ל י י מ : הממשלה לא בחרה בשום דרך).

אני חושב, שהדרך היא של „הגותן בים דרד“; האנ"י מפתח, השירות קיים, עולים באים, סחורות מובאות — זוהי הדרך. ואני מניח, שאם הימאים יידעו על עמדתו זאת של הבית, הם יחזרו בהם, ישונו אל עבודתם ויוסיפו להיות מועילים במשק המדינה. אינני רואה צורך בוועדה פארלאמנטארית לחקור את העניינים, בכל אופן לא את העניינים הפנימיים בהסתדרות; אין אני חושב שאנו צריכים לדחות את העניינים על ידי ועדה פארלאמנטארית, כי זוהי לפי נסיוננו עבודה לשבועות רבים ואולי גם לחדשים, ואין אנו מבקשים לדחות את העניין לזמן ארוך.

נדמה לי, שהדלת פתוחה לימאים, והסולם לעלות — או לרדת — אל האניות, עומד. יבואו אל אניותיהם ויעבדו, אנהנו בכל אופן נעשה כל מה שבאפשרותנו כדי להפעיל את האניות ולדאוג לשירות סדיר.

תופיק טובי (מק"י):

כנסת נכבדה. כאשר הנהגת הסוציאלי-דמוקראטיה היר מגיעה לשיא התנוונותה, לבנייה במעמד הפועלים (זוהי דרכה בכל ארץ, וכך גם בארצנו) הרי הופעתו של חבר-הכנסת לבון אינה מפתיעה; היא טיפוסית למנהיגי גימ כאלה אשר בגדו במעמד הפועלים, ואשר אם ימשיכו בהנהגתם, ימיטו עליו אסון. אבל מעמד הפועלים לא יתן להם להמשיך בהנהגתו.

בבה אידלסון (מפא"י):

מי שמדבר בשם מעמד הפועלים!

תופיק טובי (מק"י):

לא אתם. זה ברור עכשיו. זוהי דרככם אשר בחרתם בה, וכאשר אנשים מסוג זה עומדים מול תביעות ומל"חמה של מעמד הפועלים לשיפור תנאי עבודתו ולהעלאת שכר העבודה, אז הם אומרים: זה מנוגד לאינטרסים הל"אומיים של המדינה. וכאשר הם עומדים מול מאבק של האגודות המקצועיות לשמור על חופש הארגון והשביטה, הם אומרים: זוהי פגיעה בבטחון המדינה. וכאשר הפועלים נהנים מעזרה סולידארית בינלאומית ומאחדות מעמד הפועלים בעולם, אז הם אומרים: זוהי התערבות זרה, יד הקומאיפורם פועלת כאן. האם לא שלחה ההסתדרות עיידור וסולידאריות לפועלי ספרד השובתים? ופראנקו אז צעק: התערבות זרה! זוהי השפה ששמענו כאן מפי הנ-

שרי-התחבורה ד. צ. פנקס:

היתה הצדקה מלאה להפעיל את כוח המשטרה נגד אנשים שרצו באופן בלתי אתראי ביותר לשחק את הצי.

יעקב ריפתין (מפ"ם):

במקום לדבר אתם, דיברת עם שר המשטרה, והרי אמרת שאינני מתערב בסכסוך.

שרי-התחבורה ד. צ. פנקס:

אמר חבר הכנסת חזן, שזוהי מלחמה על חופש ארגונם של העובדים ועל תנאי עבודתם, ולא מל"חמה פוליטית. אני שואל את חבר הכנסת חזן: האם הוא מוכן למסור לממשלה את ניהול המלחמה הזאת? אם יכרז על כך, ייתכן שהממשלה תדון בדבר, אבל עד עכשיו לא היה מקום להנחה שהחבר חזן מוכן לכך.

חבר הכנסת שוסטק הרבה באותות ובמופתים והראה בקיאות בכל הפרשה הזאת והיחסים בין ההסתדרות ובין חבריה הימאים. ייתכן שצדק וייתכן שלא צדק. אני אינני מוכן לקבוע ברגע זה מדה בענין זה. אני רוצה לשאול את חבר הכנסת שוסטק: אם כל מה שהוא אומר זה נכון, האם היה מצדיק את השבתת האניות?

אליעזר שוסטק (תנועת החרות):

לא הצדקתי זאת.

שרי-התחבורה ד. צ. פנקס:

שאלתי היתה רטורית, כדי לקבל את הסכמתך. גם אתה אומר, שאילו היה הכל אמת — גם אז היה אסור לק"בוצת פועלים נסות להשבית את האניות ולחבל בצי. בזה אתה עוזר לעמדה שהממשלה קבעה, שאסור היה לנו לעשות דבר המונע את הפעלת האניות, שחובה היתה עלינו לדאוג להפעלת האניות.

יוחנן בדר (תנועת החרות):

למה לא תחזירו אותם לעבודה?

שרי-התחבורה ד. צ. פנקס:

מה שנוגע להערתו של חבר הכנסת אריאב, אני חושב שהוא אמר דבר שבמידה מסוימת יש לשקול אותו, ואולי לא רק במקצוע זה. הוא מדבר על חוסר תקנות לגבי שירות זה של ימאים על אניות שלנו והפלטת לחוץ לארץ. הפרשה אינה קלה. אינני יודע מה קיים בנידון זה בארצות אחרות, המנסות בהרבה וותיקות בהרבה בימאות. ייתכן שהממשלה צריכה לבדוק את הפרשה; הרי הכל חדש אצלנו, וגם הצי חדש. ייתכן שבטחון התנועה של האניות, הבטחת הפלטת ושירותן הסדיר ידרוש זאת, וכוונתי יבוא אז חוק מתאים בפני הכנסת. אך כל זמן שאין דבר כזה, גם חבר הכנסת אריאב לא יסכים לכך, שאותם החלוצים, אותם הפיונירים, אותם ילידי-השעשועים של כולנו ושל חבר הכנסת רוקח במיוחד, מותר להם נסות לחבל בצי ולהפסיק את השירות.

אני מבקש מאת הבית להיות מאוחד בגינני המעשה הזה, שנעשה על ידי ימאים מחוסרי אחריות. יש לקרוא אותם לסדר. יש להצטער על כך, שירדו מן הדרך הנכונה ויש לדרוש שיחזרו בהם מן הדרך הנלוזה הזאת של נסיון לקפח את גורלה של המדינה; גם אילו צדקו בטע"נחיהם — לא ייעשה כן. אני חושב, שחבר הכנסת לבון הדגיש בצדק שישנם שירותים שבהם אין חופש השביתה יכול להיות נתון לכל קבוצת פועלים בכל תנאי שהוא. ייתכן שפעם תבוא המדינה ותסדיר את העניינים, אך כל

התנאים של הפועלים; ולהיפך, אתם מורידים אותה; וא"תם רוצים לשבור את האגודות המקצועיות בארץ. כל זאת אתם עושים כתוצאה מתמיכתכם בהכנת מלחמה ומ"דאגתכם לספק את תקציבי המלחמה הגדולים. לכן אתם נהפכים לשוברי שביתות ומתקיפים את חופש הארגון המקצועי.

אבל המוני העם רצונם עומד בניגוד לתכניתכם למל"חמה ולהגררותכם אחרי מדיניותם של האימפריאליסטים האמריקאים שאינם משלימים עם איגודים מקצועיים חפ"שים ועם שיפור תנאי החיים של מעמד הפועלים. אנו נלחמים נגד מדיניות זו, מפני שאנו רוצים בחיי שלום ובהיים משפרים להמוני העם, מפני שאין אנו רוצים שארצנו תיחפר לבסיס המלחמה, והאגודות המקצועיות — לקורפוראציות בידי אויבי מעמד הפועלים.

ראובן שרי (מפא"י):

בשביל זה אתם עומדים מאחורי השביתה ובשביל זה ארגנתם אותה יחד עם מפ"ם. זוהי הסיבה אמיתית.

בבה אידלסון (מפא"י):

הוא היה בברלין —

תופיק טובי (מק"י):

אתם הולכים בדרך של הכנה למלחמה, ומשום כך בכל הפעולות האלה כוונתכם לשבור כל התנגדות לסיפוח הארץ לגוש המזרח-תיכוני, שמקימים אותו האימפריאליסטים האמריקאים. אתם לא רוצים שבצי המסחרי ובכל מקום עבודה אחר יהיה איגוד מקצועי שלא ישלים עם מדיניותכם זו. אתם רוצים בארגונים צהובים שבעורתם תוכלו לחפות על מדיניותכם זו של הכשרת המלחמה.

לכן אתם נתקלים בהתנגדות מרה מצד מעמד הפועלים, ואתם מנסים להיעזר במשטרה ובצבא. אני אומר לכם שדרך זו לא תצליח לשבור את ההתנגדות המדיניות הכ"שרת המלחמה, עם כל השימוש במשטרה ובצבא. דרככם זו, אם לא ישיים לה מעמד הפועלים קץ, תביא לא רק לחיסול חופש הארגון המקצועי, אלא גם לאבדן גמור של העצמאות ולכיבוש זר.

שרי העבודה ג. מאירסון:

מה חלקכם במעמד הפועלים?

תופיק טובי (מק"י):

חלקנו הולך וגדל ולנו העתיד במעמד הפועלים, ולא לכם. אתנו ובהנהגתנו ילך מעמד הפועלים לשינוי פני המ"טור המדכא שלכם.

הצעתנו היא, שהממשלה והמשטרה לא יתערבו בשבירתה זו, ויפסיקו את ההתערבות הזאת של משלוח משטרה וצבא נגד פועלים שובתים. או יוכל סכסוך זה עם נתוני העבודה להיגמר ויבוא ליד פתרון לטובת הימאים.

אידוב כהן (המפלגה הפרוגרסיבית):

כנסת נכבדה. מאז קום המדינה זהו, לדעתי, המאורע הפנימי החמור ביותר, בהשוואה לכל מאורע פנימי אחר. מאז קום המדינה, עד כמה שאני זוכר, חוסל הוועד הל"אומי, בטקס, והוקמה הממשלה; והממשלה הזאת עומדת לפני מעשה חמור זה של צייסוחר משותק, וכולנו מצפים באמת, ברצעים הראשוניים, כפי שאמר שר-התחבורה, לתגובת הממשלה, להתערבותה. אבל הממשלה אומרת — אינני זוכר אם מיד או יום יומיים לאחר מכן — אי

הגת מפא"י, לשון שבה משתמשת ההנהגה הבוגדת של מעמד הפועלים בכל הארצות. שפה זו לא תפחיד את מעמד הפועלים ואף לא את הימאים בארץ, הנאבקים על זכויותיהם לתנאי עבודה טובים יותר.

קשה מאד לתאר לנו, ואני בטוח שקשה לכל אלה הנמצאים בהסתדרות להאמין שהדברים אשר שמענו מח"בר-הכנסת לבון יצאו מפי מי שקורא לעצמו מנהיג בהסתדרות פועלים. דברים אלה אינם נבדלים מן הדברים ששמענו מספולי הציונים הכלליים על הגבלת חופש השביתה ועל הגבלת חופש הפועלים במלחמה על זכויותיהם ולמען העלאת רמת החיים. אתם לא תפחידו את הימאים ואת כל הציבור התומך בהם — ומעמד הפועלים בארץ כולו תומך במאבקם — בדיבוריכם על שביתה פוליטית, על חבלה, על קשיים עם זרים, דברים דמאוגיים אלה לא ירתיעו אותם מלהמשיך במאבקם הצודק.

מאבק זה של הימאים איננו סכסוך פנימי בהסתדרות, כפי שאתם רוצים לתארו. זוהי מלחמה על זכותם של הימאים לחופש הארגון, חופש השביתה וזכותם לעבודה מאורגנת שיאפשרו להם לשמור על תנאי חייהם וללחום לתנאי חיים יותר טובים. זוהי האמת שאותה אתם רוצים להעלים מעיני הפועלים בארץ!

החשיבות שבפרשת הימאים היא בכך שוהו הגילוייה"מור ביותר עד כה של מדיניות הממשלה להורדת רמת-החיים, מדיניות של דיכוי מעמד הפועלים והמוני העם ור"מיסת החירויות הדמוקרטיות, הרוצה למנוע מהעם וממעמד הפועלים את האפשרות לעמוד על זכויותיהם. פרשה זו היא ביטוי חמור למדיניות האנטי-עממית של הממשלה, אשר מעמד הפועלים איננו יכול לקבל אותה. אין זאת הפעם הראשונה שהמשטרה והצבא מתערבים לשבירת שביתות. היתה התערבות כזאת לשבירת שביתת נהגי קטרים ופועלים אחרים. חזרתה של שביתת הימאים היא לא רק בגלל התנהגות זו של הממשלה לגבי שביתות פועלים, אלא גם משום שיש כאן נסיון מדאוגי לחסל את חופש הארגון המקצועי בארץ. אנונו מזדעזעים ממעשים אלה. מעמד הפועלים כולו, הדואג לחופש ארגונו ולחופש השביתה, רואה בדיון הזה ככנסת בירור חמור נגד הממשלה ונגד הנהגת מפא"י, על פעולתם האויבת, המשטרה ויתר והצבאית, נגד זכויות מעמד הפועלים בארץ. שיתוף הפעולה בין הממשלה והנהגת מפא"י מכוון לשבור את הארגונים המקצועיים בארץ. הוא מכוון לא לתת לפועלים להתארגן באגודות מקצועיות שלא ישלימו עם מדיניותם. לכן אתם, מנהיגי מפא"י, עושים את הקנוניה הזאת עם הממשלה כדי לשבור ארגונים אלה. מעשים אלה מכוונים גם נגד ההסתדרות עצמה; ההסתדרות הפועלים שאתם נמציאים בה עכשיו ברוב, אבל אתם פוחדים מהכרת מעמד הפועלים המביאה אותם לצורך להתנגד למדיניותכם. מתוך שמירה על זכויות מעמד הפועלים לארגון מקצועי חופשי, מתוך שמירה על זכויות הפועלים לשבות בארץ נגד מדיניותכם להורדת רמת-החיים, אנו רואים את הצדק בשביתת הימאים ומתנגדים לדרך שאתם הולכים בה, דרך שתביא את הארץ למשטר פאשיסטי שידכא את כל זכויות מעמד הפועלים.

אבל יחס ועמדה אלה של הממשלה לגבי שביתת הימאים יש להם רקע פוליטי חמור ומדאיג. הם תוצאה טבעית של מדיניות של הממשלה.

אתם מתנגדים לכל נסיון להעלאת השכר ומנהלים מדיניות להקפאתו. אתם מתנגדים לכל נסיון לשפר את

ברצוני לנסות ולברר, מאילו טעמים באה מדיניות זו של אי-התערבות מצד הממשלה? נדמה לי, שהיא באה משני טעמים: טעם אחד, אידיאולוגי, הוא טעם מיושן וליבראליסטי מן המאה ה-19: טעם היזמה הפרטית בש-ביתות בכל זמן, בכל מקום ובכל הנסיבות... טעם שני, — והוא פסיכולוגי, עמוק, — זו רוח התקיפות והנטייה לקי-צונות השוררת ומשתלטת במדינה בכל תחומי החיים.

אני מצטער שראש-הממשלה איננו פה. אני בא לת-בוע ממנו עלבונה של סיסמה שהוא זרק לחלל עולמנו בוועידת בעלי-התעשייה לפני שלושת רבעי שנה. הוא אמר "שוויה תקופה של פשרות". אם כן, פשרה, ולא חיתוך הקשרים ה"גורדיים" — רק בחרב חדה, בקיצוניות. אמנם, ישנה טענה שמסוכן ליצור תקדים של ויתורים ופשי-רה לגבי מעשה כזה. אבל אני אומר, אם יש סכנה בפשרה, בקיצוניות הסכנה גדולה יותר, ואז אולי כדאי יותר להסי-הכן בפשרה, לפני שמסתכנים בקיצוניות. אבל — במקום זה, רק תקיפות וקיצוניות. אנו כוונים את המדינה הזאת באמת-הבנין של בית-שמאי; רוח בית-הלל נסתלקה מחו-כנו. כמוכן, ישנם קשיים גדולים במדינה. למשל: יש קושי לחיות יחד בקואליציה, מה עושים? — מפזרים את הקר-אליציה ומקימים חדשה במקומה. יש קושי לחיות ביחד בקיבוץ? — מפזרים את הקיבוץ ומקימים חדש. יש קושי עם אגודת הימאים? — מפזרים ומקימים חדש.

יש צורך תמיד בנסיון של פשרה, ברוח טובה, כדי למנוע התפתחות-דברים קיצונית במדינה. ומה פלא, אם על רקע פסיכולוגי קיצוני נוצר קו נות כל-כך לפעילות החי-ברים האלה מספסלי מפ"ם ומק"י, שביקשו עד כה לתמוך בדברי.

שכן, במקום תבונת הפשרה של הממשלה, באה תבונת המפלגה האומרת שיש לקפוץ לתוך כל יורה רוחחת. הרי הימאים היו תמידי, גם בגרמניה וגם ברוסיה, שפני-הגסיון של המהפכה הרוסיאליית.

דעתו של חבר-הכנסת תופיק טובי היא, כמוכן, שוהו סכסוך עבודה רגיל, כזה הוא דרך המחשבה של עולם המהפכה: על סכסוך רגיל של חילוקי-דעות בין ראש-הממשלה לבין סגנו, בצ'כיה למשל, אומר חבר-הכנסת תופיק טובי, שזוהי חבלה במדינה; ואילו חבלה כלכלית במדינה, בישראל, קרויה בפ"י: סכסוך-עבודה רגיל.

בשלב מאוחר זה של התפתחות הענינים, חובה על הממשלה להביא חוק איסור שביתות בצי, ואולי בכל שירות ממלכתי חזיני אחר. אם לא תביא הממשלה — ננסה אנחנו להביאו, אמנם יטענו בוודאי, שאין זו "שביתה", כי הוועד הפועל לא אישר אותה. אולם, אילו היה למשל למפ"ם רוב בוועד הפועל, והשביתה היתה פורצת על רקע של סכ-סוך כלכלי בצי, — כלום היתה זו שביתה רצויה ומוותרת? אבל היא היתה, במקרה זה, בכל זאת שביתה כשרה, אף על פי שגם אז היתה זו חבלה כלכלית במדינה. קראתי ושמעתי נימוקים אידיאולוגיים מרובים בעד איסור שביתות בכלל, או באופן חלקי, בעד הסדרתן של מניעתן של שבתי-תות. אבל נדמה לי, שמעולם לא פנעה כוונתנו מפני פגיעות כה רבות, בזמן כה קצר, ביסוד היסודות של תופש היזמה בשביתות. הם שכנעו יותר מכל מאמר, יותר מכל נאום אידיאולוגי, יותר מכל נימוק, עד מה אסור להפקיד את הענין הזה ליזמה החפשית, אפילו של הפועלים, אפילו של מוסדותיהם הנבחרים. המדינה צריכה להסדיר את הענינים.

התערבות. מר פנקס, שרה-התחבורה, שומע, רואה את המת-רחש ואומר: "אטו ניה מוי צ'מודאן" — זה לא עניני... כל עוד, אמר, לא חזרו לעבודה אינני רוצה להתערב, אינני יכול להתערב. אם כך, עולה על הדעת: שמה צודקים באמת הבחורים האלה האומרים שזוהי "שביתה"? כי עד כמה שידוע לי, הממשלה גורסת מדיניות של אי-התערבות רק לגבי סכסוכי עבודה — ואז זה בסדר. אבל הנה קם ראש-הממשלה ואמר פה, לפני ימים מספר, שזוהי "חבלה חמורה במדינה". אם כן אני אומר, איה מין ממשלה יש לנו, שמול "חבלה חמורה במדינה" היא גורסת "אי-התערבות" — אי התערבות של תיווך, של נסיון למצוא מור-צא? מדוע לא נודרה הממשלה להופיע כמתוכנת, כמחפשת מוצא של פשרה, בטרם נאלצה להתערב כבעלת-זרוע?

חבר-הכנסת יעקב חזן גינה פה את גיוס המלחים. אני חושב שגיוס זה מוצדק היה, באשר אותם ימאים שוחררו מגיוס על מנת לשרת שירות חיוני, ולא על-מנת להתפטר הימנו; אבל האם רק בצורת שרה-בטחון יכולה הממשלה הזאת להופיע בקונפליקט זה? ושרת-העבודה אין לה מה לומר בענין שכזה? ומכשירי התיווך של משרד-העבודה, לא יאה להם להתעניין? ושרת-התחבורה, הממונה על מהלך תקין בתחבורה? נדמה לי, שלפני שהמאורעות פשטו בכיוון מסויים ניתנו — לפחות בשתי הזדמנויות של המהלך האומלל הזה — אפשרויות ריאליות לשנות אותו: פעם אחת, כאשר ההסתדרות הכריזה על "גיתוק הקשרים"; נ"תוק הקשרים הוכרו בצורה פזיזה מדי... ופעם שניה, כאשר הוכרו על הקמת איגוד-ימאים חדש. כיון שלפני זה חייבת היתה הממשלה — ואיני צריך לומר ההסתדרות — לעשות בפומבי נסיון אחרון למצוא בכל זאת מוצא אחר. הרוחות בהסתדרות היו נסערים מדי, ובצדק; זו היתה מהלומה כבדה מכל הבחינות. אבל הן ייתכן, שבממשלה היו הרוחות נסערים פחות, והיא חייבת היתה להזמין את מזכיר ההס-תדרות, מצד זה, ומשלחת של כינוס הימאים, מצד זה, כדי לנסות ביחד להחזירם מדרכם המסוכנת. נדמה לי שאילו היה נמצא כאן צד שלישי איזה שהוא ובפרט צד שלישי חשוב כמו הממשלה, היינו יכולים אולי למנוע את התהליך האומלל, האומלל מאד, שעדיין לא נגמר. מנסיון זה לא היינו פטורים בשום פנים.

יונה כסה (מפא"י):

בשעה שהאניות עומדות?

אידיב (המפלגה הפרוגרסיבית):

לא, לא צריך לחכות בהפלגת האניות; אבל בינתיים לא צריך להגיד: הממשלה אינה מתערבת בסכסוך כזה. שרה-התחבורה מצא כאן נימוקים פורמאליים: כל זמן שהימאים אינם בעבודה — אמר — אין לו מה לדון אתם. אבל עצם היותם מחוץ לעבודה, אטו מילתא זותרתא היא? זהו דבר קטן כל-כך, שבגללו לא כדאי לו לשרת-התחבורה להתחבר אל המטפלים ולברר את הענין?

גם אני שמח על שמחת הישגו של מר פנקס למצוא ימאים חדשים בעזרת לשכת העבודה; אף-על-פי-כן הייתי מברך אותו ביתר שמחה על הישג גדול יותר: למצוא את כתובת כינוס הימאים, אם גם לא של המזכירות, בשעה שאפשר היה עוד ליטול את העוקץ מן הענין. אני חושב, שבמאמץ מסויים אפשר היה להשיג משלחת של כינוס הי-מאים ולדבר אתה. אולם הממשלה התליטה אחת: אי-התערבות. זוהי המדיניות הרשמית לגבי עניני עבודה.

ישיבה כ"ט, י"א כסלו תשי"ב (10 דצמבר 1951)
 — התפטרות הימאים בצי המסחרי (א. כהן, שפרינצק) —

באמצעות משטרה, אלא גם לחקור, אולי דרך צינורות משרד-העבודה, את רקע התלונות שהיו לימאים קודם לכן ושהכשירו את הלבבות ואת הרוח למעשה מרדני זה. (ב) היא חייבת להביא חוק לאיסור שביתות במפעלים חיוניים. מכל מקום, מה שהממשלה לא עשתה עד כה — היתה גם כן תגובה, תגובה חמורה ומסוכנת על מעשה תמור ומסוכן במדינה.

היור"ר י. שפרינצק :

הדיון בסעיף זה יימשך מחר בשעה 4 אחרי-הצהרים.

אין לי זמן להיכנס ל"רקע" המעשה הזה. אעיר רק הערה קצרה בנוגע ל"שהם" : כולנו רוצים בהצלחה של כל יומה יוצרת ובונה בהסתדרות. אבל אם לא יתרונות של יחסי-עבודה טובים ומסודרים יותר של רוח פשרה, של יחסי חברות בין המנגנון של המוסד לבין הפועלים; אם לא היתרון של שלום-בית יציב יותר וממושך יותר, אם כל זה איננו — מהו השובר המיוחד של היוזמה הכלכלית ההסתדרותית ?

ומסקנתנו היא : (א) הממשלה צריכה עדיין להתערב בסכסוך, כדי להחיש את סיומו. היא צריכה להתערב לא רק

הישיבה ננעלה בשעה 21.55.